

CREȘTEREA ECONOMICĂ DIN PERSPECTIVA INVESTIȚIILOR STRĂINE DIRECTE, CA FACTOR DE INFLUENȚĂ

Drd. Ana-Maria UDREA¹, Drd. Cosmin Mihail COATU²

Rezumat

Economic growth and development are the main objectives of economic policies, for the reason they contribute to the society's development, macroeconomic results, wealth of nation, through a good usage of resources. On short term, if the inflation or unemployment rates are low or if the purchase power is at a high level, then this objective can be achieved. But on the long term, there is needed a sustainable growth. There rise certain questions: how can be attained the sustainable growth, which are its mechanisms, and related to our topic, if Foreign Direct Investments can be a factor for economic growth. Usually, the growth is analysed based on economic indicators, such as GDP, in relationship with other economic phenomena such as: international trade, FDI, inflation, and other social aspects of lie: demography or political environment.

Cuvinte cheie: *Creștere economică, ISD, Keynes, capital, plusvaloare*

Clasificarea JEL: E22; A10.

1. INTRODUCERE

Creșterea economică este un domeniu în dezvoltare din punct de vedere al cercetării științifice. Există numeroase studii relevante pe această temă, dar multe dintre studiile trecute vin fiecare în negarea uneia anterioare sau cel puțin în completarea acesteia, ceea ce relevă faptul că mai este loc de cercetare în acest domeniu, mai ales că lumea este într-o continuă schimbare.

Încercarea de a da o definiție acestui concept este, poate, ușoară la prima vedere sau, poate cel mai greu este să se atingă din punct de vedere practic acest concept economic.

După cum îi spune și numele creșterea economică se poate defini ca o evoluție pozitivă, ca o acumulare de bogăție, ca o bunăstare, iar unii autori egalează din punct de vedere conceptual aceste termen cu cel de dezvoltare economică.

Cercetarea acestui domeniu nu poate fi făcută fără studierea și a altor concepte care influențează creșterea economică; concepte precum: investiții, ISD, comerț exterior, rata șomajului, deficit de cont curent, inflație etc.. Iar astăzi, considerăm că un studiu reprezentativ asupra creșterii nu poate fi făcut fără o analiză a aspectelor ce țin de capitalul uman – educație, repartizarea de profesii, speranța de viață, aspecte culturale etc.

Obiectul acestui studiu va fi influența investițiilor străine directe asupra creșterii economice. Considerăm ISD ca o primă influență a creșterii economice, din punctul de vedere că ISD are influență asupra mai multor factori precum: rata șomajului, Deficitul de Cont Curent – contribuții la Bugetul Statului prin impozite și taxe, Balanța de Plăți Externe, Balanța Comercială, deci influențează și comerțul exterior, nivelul de educație (prin training-uri, cursuri de recalificare, învățare continuă), progresul tehnologic – know-how, infrastructură.

¹ Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, anam.udrea@gmail.com

² Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, cosminmihail_coatu@yahoo.com

2. TEORII ALE CREȘTERII ECONOMICE

Este în natura omului să dorească să obțină mai mult, așa și în privința creșterii economice, de-a lungul secolelor a existat o preocupare pentru acest studiu, dezvoltându-se o serie de teorii.

În studiul nostru vom trece în revistă o parte din aceste teorii, începând cu modelul marxist și continuând cu teoria keynesiană asupra venitului.

Marx și creșterea economică

Încă din prefața mării sale opere, Marx scria „ Scopul final al operei mele este de a dezvălui legea economică a dezvoltării societății moderne”. Ca și bază a creșterii economice, Marx considera capitalul. Acesta apare ca o consecință a transformării banilor, prin procesul circulației mărfurilor – Marfă (M) - Bani (B) - Marfă (M). Formula generală a capitalului este, dimpotrivă $B - M - B$, adică cumpărare pentru vânzare (cu profit). Creșterea valorii inițiale a banilor puși în circulație este denumită plusvaloare. Valoarea este considerată a fi valoarea de schimb a mărfurilor, care este în strânsă legătură cu numărul de ore de muncă utilizate pentru acea marfă – „Ca valoare de schimb, toate mărfurile sunt doar cantități determinate de timp de muncă solidificat”.

Creșterea valorii inițiale a banilor puși în circulație, se transformă în capital. Marx, consideră că plusvaloarea nu vine din circulația mărfurilor căci aceasta nu cunoaște decât schimbul de echivalente; ea nu poate izvorî nici dintr-un spor de preț, căci pierderile și câștigurile cumpărătorilor și ale vânzătorilor s-ar compensa reciproc. Plusvaloarea vine din sporirea orelor de muncă. Adică, cel care cumpără forța de muncă, poate să îl silească pe muncitor să muncească dublu fără să-l plătească, iar ce rezultă din orele neplătite se numește plusvaloare. Pentru a exprima gradul de exploatare a forței de muncă de către capital, plusvaloarea nu trebuie raportată la întregul capital, ci numai la capitalul variabil. Marx consideră foarte importantă analiza acumulării capitalului, adică analiza transformării unei părți din plusvaloare în capital și a întrebuirii ei nu pentru a satisface trebuințele personale ale muncitorului sau ale capitalistului, ci pentru o nouă producție. Marx a dezvăluit greșeala întregii economii politice clasice dinaintea lui (începând cu Adam Smith), care considera că întreaga plusvaloare transformată în capital se adaugă la capitalul variabil. În realitate însă, ea se împarte în mijloace de producție plus capital variabil. Deosebit de important în procesul de dezvoltare a capitalismului și în procesul de transformare a acestuia în socialism este faptul că partea care revine capitalului constant (din suma totală a capitalului) crește mai repede decât partea care revine capitalului variabil.

Premisele acestui model pornesc de la considerațiile că:

- prețul este valoare muncii și de asemenea valoarea de schimb,
- sunt constante: rata plus valorii, compoziția organică a capitalului, ritmurile de creștere ale capitalului, ale venitului național și productivitatea,
- existența în economie a 2 secoare distincte: unul care produce mijloace de producție (I) și altul, bunuri de consum (II).

Din perspectiva lui Karl Marx, plusvaloarea se calculează numai în funcție de capitalul variabil, astfel că sporirea forței de muncă influențează creșterea producției, apoi a capitalului, care determină creșterea economică și progresul societății.

Keynes și teoria venitului (Y)

În opera „Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobânzii și a banilor”, Keynes afirmă că „Atunci când crește folosirea mâinii de lucru, venitul real se mărește” (Popescu, 2004, p. 642), iar dacă venitul crește, va crește și consumul. Dar consumul nu crește în aceeași măsură ca și venitul, ceea ce încheamă că o parte din venit, pe lângă consum va si destinată economisirii. Iar economiile sunt destinate investițiilor, însă deși consideră

economiile egale cu investițiile, Keynes și-a dat seama că cei care economisesc și cei care investesc nu sunt aceleași persoane. Înclinația spre investiții depinde de raportul dintre curba eficienței marginale a capitalului și rata dobânzii aplicată la împrumuturi cu scadențe și riscuri diferite.

Având în vedere că nu există o definiție clară a creșterii economice, că de cele mai multe ori s-au dat foarte multe înțelegeri din punct de vedere acestui concept și că uneori este privit ca efect direct al măririi Venitului Național sau PIB (Bodea, 2001, p. 283), este importantă perspectiva lui Keynes în privința legăturii dintre venit, consum, economii și investiții. Astfel, dacă creștere economică înseamnă creșterea Venitului, și dacă există legătură între Venit și investiții, atunci rezultă că există legătură și între creștere economică și investiții, obiectul studiului nostru.

Venitul (Y), în concepția lui Keynes, este destinat consumului neproductiv (C) și investițiilor nete (I). Iar investițiile au ca sursă, economiile (S).

Pentru a se păstra echilibrul macroeconomic:

- Venitul (Y) = Valoarea producției = Consumul (C) + Investiții (I)
- Venitul (Y) = Valoarea producției = Consumul (C) + Economii (S)
- Investițiile (I) = Economii (S)
- Economii (S) = Venitul (Y) – Consumul (C)

Din aceste egalități se pot extrage alte noțiuni folosite în economie, precum: înclinația marginală spre consum (c'), spre investiții (s'), înclinația medie spre consum (c), spre investiții (s). În teoria lui Keynes asupra venitului apar și conceptele de Multiplicatorul și Acceleratorul investițiilor. Multiplicatorul investițiilor (M), se determină prin relația $\Delta V/\Delta I$, raport ce exprimă sporul de venit obținut pe unitatea suplimentară de investiție. Mărirea venitului național, produsului intern brut, produsului național brut sunt inseparabile de efortul investițional. Acceleratorul se calculează ca raport între variația investițiilor și variația venitului.

Ca o concluzie la modelul lui Keynes asupra creșterii economice, mărirea venitului duce la creșterea cererii agregate de bunuri și servicii care la rândul ei, determină mărirea producției, extinderea activității și respectiv realizarea de investiții de capital. Investițiile vor contribui apoi la creșterea producției, la creșterea ratei ocupării și la creșterea venitului. Astfel creșterea venitului, într-o variantă simplistă poate fi asimilată creșterii economice.

Măsurarea creșterii economice se realizează în trei feluri:

- în mod absolut – PIB, PNB, Venit Național,
- în mod relativ – PIB/loc., PNB/loc., Venit Național/loc.,
- în dinamică – $rPIB^3$, $rPNB$ etc..

Modelul neoclasic al lui Solow

Modelul neoclasic al lui Solow reprezintă reperul fundamental în analiza procesului de creștere economică. Prin acest model, neoclasicii ne arată modul în care creșterea ratei economisirii, creșterea populației și progresul tehnologic influențează nivelul producției și creșterea economică de-a lungul unei anumite perioade.

În studiul său, Solow pleacă de la următoarele ipoteze:

- economia este perfect concurențială;
- mobilitatea perfectă a factorilor de producție;
- ocuparea deplină în ceea ce privește utilizarea resurselor;
- factorul de producție capital este supus randamentelor descrescătoare;
- randamentele de scară sunt constante.

Conform cu modelul Solow de creștere economică (Solow, 1987, p. 234):

³ $rPIB = (\sqrt[n]{PIB_n/PIB_0} - 1) * 100$

- cât de mult economisește și investește o națiune este un factor determinant pentru standardul de viață al indivizilor acelei națiuni;
- țările în tranziție, care pleacă de la un nivel al înzestrării cu capital mai mic decât nivelul optim al capitalului în starea staționară, trebuie să obțină o rată de economisire mai ridicată. Acest lucru se poate realiza prin creșterea economiilor realizate de guvern (micșorarea cheltuielilor publice și creșterea veniturilor publice) și prin creșterea stimulentei menajelor de a economisi, prin scăderea taxelor și impozitelor.
- țările în tranziție trebuie să aloce mai mult în investiții în infrastructură, în capital uman, educație etc.;
- este necesară o politică industrială eficace pentru a se crea externalități tehnologice;
- de asemenea, trebuie încurajat progresul tehnic, investițiile în noua tehnologie.

3. INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE – SURSĂ A CREȘTERII ECONOMICE

Investițiile pot fi considerate ca procesul economic prin care economiile se transformă în bunuri capitale materiale și imateriale. Iar aceste bunuri capitale pot fi folosite pentru a obține creșterea producției, în mod direct sau indirect. Adică nu orice bun economic achiziționat este investiție.

Există mai multe clasificări ale investițiilor, însă pentru studiul nostru vom lua în considerare doar clasificarea după modul de folosire a bunurilor de capital achiziționate. Și anume:

- investiții de înlocuire,
- investiții pentru dezvoltare (nete),
- investiții brute de capital.

În cazul investițiilor pentru înlocuire sursa investițiilor o constituie amortizarea. Considerăm că acest tip de investiții contribuie mult mai puțin la creșterea economică, pentru că de obicei se înlocuiește o tehnologie învechită, care nu mai poate fi folosită în condiții normale de producție și productivitate, iar această schimbare de tehnologie intervine poate o dată la 10 ani.

Investițiile pentru dezvoltare sau nete se iau de obicei în calcul pentru a face legătura cu creșterea economică. Acestea sunt destinate sporirii capitalului tehnic real. Sursa pe principală a acestor investiții o constituie economiile. Dar aceste investiții pot fi făcute și prin finanțare indirectă, adică prin capital împrumutat, în strânsă legătură cu eficiența marginală a capitalului (mare) și a ratei dobânzii (scăzută).

Suma investițiilor de înlocuire și a investițiilor nete formează investițiile brute de capital, care contribuie în mod direct la formarea de capital tehnic.

Rolul investițiilor în dezvoltarea economică a unei țări este deosebit de complex, pentru că ele influențează structurile de proprietate, structurile economice pe ramuri și subramuri, structurile tehnologice, structurile ocupării forței de muncă, cu consecințe directe și indirecte în plan social, influențând ritmul de creștere și de dezvoltare a țării.

a) Investițiile sunt baza materială a dezvoltării economico-sociale a oricărei țări. Ele asigură creșterea cantitativă și calitativă a capitalului fix, sporirea randamentului tehnic și economic al capitalului existent, dar și crearea de noi locuri de muncă.

b) Ele asigură un grad mai mare de ocupare a forței de munca, locuri de munca cu utilaje performante, perfecționarea proceselor tehnologice, extinderea și generalizarea principiilor de conducere ale economiei de piață. Prin transferul de tehnologie are loc și transferul de know-how, care contribuie la creșterea productivității, la creșterea producției, care va determina creșterea schimburilor comerciale, care va contribui la echilibrarea Balanței de Plăți și mai ales a Balanței Comerciale a țării respective.

c) Investițiile determină: promovarea progresului tehnic, creșterea producției, îmbunătățirea calității bunurilor, creșterea eficienței economice.

Astfel, cel puțin în plan teoretic se observă influența Investițiilor Străine Directe (ISD) asupra creșterii economice.

4. CONCLUZII

Fenomenul creșterii economice este unul foarte complex și poate fi analizat din mai multe perspective, fiecare dintre ele urmărind câte un tip de indicatori macroeconomici cu diferite valori. Este incontestabil foarte importantă măsurarea creșterii economice, dar este mai ales utilă pentru a efectua analize între diferite perioade, regiuni sau chiar între valorile diferiților indicatori. Considerăm că aceste analize și comparații sunt utile în măsura în care se învață din ele și anume, se elaborează politici economice mai bune.

Analiza creșterii economice, pe lângă cercetătorii științifici, agenți economici sau instituțiile statale, o face și fiecare persoană, pentru că până la urmă, efectele creșterii economice se răsfrâng asupra oamenilor. De aceea, se întâmplă ca analizând percepția indivizilor unei țări asupra creșterii economice a țării respective, aceste opinii să fie foarte diferite, pentru că percepția individului nu poate fi măsurată.

BIBLIOGRAFIE

1. Gheorghe Popescu, *Evoluția Gândirii Economice*, ed. a II-a, edit. Academiei Române, 2004
2. Gabriela Bodea, *Teorie Micro- și Macro- economică*, edit. Rosoprint, Cluj-Napoca, 2001
3. W.W. Rostow, *Les etapes de la croissance économique*, 3e edition, Economica, Paris, 1997
4. Solow Robert, *Growth Theory. An Exposition*, Oxford University Press, 1987
5. Postelnicu, Gh, Postelnicu, C., *Investițiile internaționale în ecuația dezvoltării economice*, Editura Presa Universitara Clujeana, Cluj-Napoca, 2001